

Peter Frederiksen m.fl.

"Grundbog til historie -
Verdenhistorien indtil 1750"
Systeme 2000

KORSTOG

31. Umars pagt

Pagten kan formodentlig føres tilbage til Umar 1, der var kalif, dvs. profetens efterfølger, fra 634 til 644. I hans regeringstid udviklede den islamiske stat sig fra at være hovedsageligt arabisk til at blive et verdensrige (Kort side 122). Det var i ca. 637 efter erobringen af Palæstina og det kristne Syrien, at pagten først kom i anvendelse. Den foreliggende version stammer formodentlig fra 800-tallet. Når det ikke præcist er angivet, hvad det er for en gruppe af kristne der indgår pagten, skyldes det, at den foreliggende tekst er en slags model for, hvorledes de islamiske erobrere ordnede forholdet til de ikke-muslimske folk. I tillæg til pagtens betingelser skulle de kristne og jøderne betale en særskat til gengæld for beskyttelse, fordi de ikke skulle yde militær tjeneste.

I Allahs den Nådiges den Bamhjertiges navn!

Dette er et dokument til Umar fra de kristne fra den og den by: Da I (: muslimer) rykkede frem mod os (: kristne), bad vi jer om at beskytte os, vores efterkommere, vores ejendele og andre kristne, og vi lavede denne aftale med jer: at vi ikke vil opføre nye klostre, kirker, celler eller eneboerhytter i vores by eller i forstæderne; at vi ikke vil reparere sådanne bygninger, der måtte styrte sammen, eller forny de, som måtte ligge i de muslimske dele af byen; at vi ikke vil nægte muslimer adgang til vores kirker hverken om dagen eller om natten; at vi vil åbne vores porte for

passagerer og rejsende; at vi vil modtage rejsende muslimer i vores hjem og give dem mad og logi i tre dage; at vi ikke vil give ly til spioner i vores kirker eller huse eller skjule muslimernes fjender.

At vi ikke vil undervise vores børn i Koranen (: nogle arabere frygtede, at hedningene ville latterliggøre Koranen, andre ønskede ikke, at hedninge så meget som lærte sproget); at vi ikke vil lave en forestilling ud af den kristne religion og heller ikke invitere nogen for at få dem til at slutte sig til den; at vi ikke vil forhindre slægtninge i at tilslutte sig islam, hvis de ønsker det. At vi vil ære muslimerne og rejse os, når de ønsker at tage plads i vores forsamlinger; at vi ikke vil efterligne dem i vores påklædning hverken i kappe, turban, sandaler eller skilning i håret; at vi ikke vil gøre brug af deres talemåder og heller ikke antage deres efternavne; at vi ikke vil ride med sadel eller iføre os sværd eller interesserer os for våben eller bære dem eller indgravere arabiske inskriptioner i vores ringe; at vi ikke vil sælge vin (: hvilket også var forbudt for muslimer); at vi vil barbere vores ansigt; at vi vil holde os til vores egen stil, hvad angår påklædning, hvor end vi måtte befinde os; at vi vil bære bælte rundt om livet (: hedninge bar læder- og fløjlsbælter, muslimer stof- og silkebælter).

At vi ikke vil fremvise korset på vores kirker eller fremvise vores kors eller vores hellige bøger i muslimske gader eller på deres markedspladser; at vi vil svin-

Muhammed belejrer en by ca. 630. Persisk illustration fra 1314.

ge og ringe dæmpet med vores skralder og knebler i vores kirker (: dvs. træskralder og kløkker, der indkalder folk til kirke eller synagoge); at vi ikke vil fremsige vores ritualer højlydt, når muslimer er tilstede; at vi ikke vil bære palmegrene (: Palmesøndag) eller vores billeder i gadeoptog; at vi ved begravelse af vores døde ikke vil synge højlydt eller bære tændte lys i de muslimske gader eller på deres markedspladser; at vi ikke vil benytte slaver, der allerede har været i muslimsk besiddelse og heller ikke udspionere deres huse; og at vi ikke vil slå muslimer.

Alt dette lover vi at overholde på vegne af os selv og andre kristne mod til gengæld at få beskyttelse fra jer, og hvis vi bryder betingelserne i denne aftale, så mister vi jeres beskyttelse, og I er fri til at behandle os som fjender eller oprørere.

32. Pave Urban opfordrer til korstog

Allerede i 1073 havde den græsk-katolske kejser i Konstantinopel henvendt sig til paven i Rom for at få militær hjælp til at bekæmpe de tyrkiske muslimer, der fra Lilleasien truede Det byzantinske Rige. I første omgang sad man henvendelsen overhørig. Men da Kejser Aleksios 1. Komnenos i 1095 gentog opfordringen og slog på, at de øst- og vestkristne i fællesskab burde fordrive Islam fra Det hellige Land, reagerede pave Urban 2. Pavens tale, fra november 1095, er ikke overleveret skriftligt, men vi har følgende referat nedskrevet få år efter af munken Robert, der selv var til stede ved kirke-mødet i Clermont i Sydfrankrig.

I år 1095 efter Jesu fødsel blev der afholdt et stort kirkemøde i byen Clermont i regionen Auvergne i Gallien (: Frankrig). Blandt de tilstedeværende på mødet var de romersk-katolske biskopper og kardinaler samt pave Urban 2. Et stort antal biskopper og fyrster fra både Gallien og Tyskland mødte også op til dette berømte kirkemøde. Da forsamlingens rent kirkelige sager var ordnet, gik paven ud på en stor rummelig plads, eftersom menneskemængden ikke så let kunne være i en bygning. Der henvendte paven sig til hele forsamlingen med følgende ord:

“Franskmænd! I, som kommer fra den anden side af Alperne. I, der er blevet udvalgt af Gud, og som er elsket af Ham, hvilket kan ses af jeres mange bedrifter. I, som er adskilt fra alle andre folk ved jeres lands beliggenhed, ved jeres katolske tro og ved den hellige kirkes ære. Vi henvender disse ord, denne prædiken, til jer! Vi ønsker, at I skal kende de triste grunde, som har bragt os iblandt jer, og faren, som truer jer og alle troende.

Vi har modtaget forfærdelige beretninger, som det ofte før er sket, fra Jerusalem og fra Konstantinopel; beretninger om at et persisk folk (: tyrkerne), et fremmed folk, en race fuldstændig fremmed for Gud, en generation med onde hensigter og af en ånd, der forrådt Gud, har invaderet kristent område (: Byzans) og har hærget dette område med plyndring, brand og sværdet. Perserne har taget nogle af disse kristne til fange, og de har dræbt andre med grusom tortur. De har fuldstændigt ødelagt nogle af Guds kirker, og andre har de ombygget til deres egen gudsdyrkelse.

De ødelægger altrene med snavs og besudling. De omskærer kristne og smører altrene ind i blodet fra omskærelserne, eller smider det i døbefontene. Det behager dem at dræbe andre ved at skære deres maver op og trække deres indvolde ud i fuld længde og binde dem til en pæl. Ved piskning driver de deres ofre rundt om en pæl, indtil indvoldene rives ud, og de falder døde om på jorden. Andre binder de til pæle, og beskyder dem med pile, eller de lader dem strække hals og prøver så om de med draget sværd kan hugge deres hoveder af i et enkelt hug. Og hvad skal jeg sige om de grufulde voldtægter af kvinder? I dette tilfælde ville det måske være bedre at tie end at tale. Disse persere har frataget det græske kongedømme (: Byzans) så meget land, at det ville være umuligt at krydse det erobrede område på en tomåneders rejse.

Hvem skal gengælde alt dette, hvem skal genoprette det ødelagte, hvis ikke I gør det? I er folket, som Gud har skænket overlegenhed i våbenstrid, åndelig storhed, kropslig behændighed og modet til at stække de “stolte lokker” på dem, der vover at bekæmpe jer.

Rejs jer og tænk på jeres forfædres mandige bedrifter, Karl den Stores (: Frankerrigets konge o. 800) tapperhed og storhed, hans søn Louis' og jeres andre kongers bedrifter, der ødelagde hedenske kongedømmer og grundlagde den hellige kirke på deres områder. I skal især oprøres af den kendsgerning, at Vor Herre Frelserens hellige grav er i hænderne på disse urene mennesker, der skændigt mishandler og på en krænkende måde besudler de hellige pladser med deres snavs. Åh, tapreste riddere! Efterkommere af ubesejrede

forfædre! Tænk på jeres forfædres mod og svigt dem ikke!

Men hvis jeres kærlighed til jeres elskede børn, koner og forældre vil holde jer tilbage, så husk hvad Herren siger i evangeliet: "Den, der elsker sin fader eller moder højere end mig, er mig ikke værdig. Enhver, som forlader hus eller brødre eller fader eller moder eller kone eller børn eller jordbesiddelser for mit navns skyld, skal få hundredfold igen og skal arve det evige liv.

Lad ikke ejendom eller bekymring for familien holde jer tilbage, for det land I bor i, der på den ene side er omgivet af havet og på den anden af bjerge, kan næppe rumme så mange af jer. Det bugner ikke af rigdom; ja det kan næppe give tilstrækkelig føde til dem, der dyrker det. På grund af det dræber og opsluger I hinanden, I fører krig, og I sårer eller dræber ofte hinanden. Lad dette gensidige had få en ende; lad disse stridigheder ebbe ud; lad disse krige opføre; og lad alle disse konflikter og kontroverser få lov at hvile. Begynd i stedet rejsen til den hellige grav. Indtag det land, som de ugudelige har bemægtiget sig; landet, som var skænket af Gud til Israels børn, og som den hellige skrift siger: "flyder med mælk og honning".

Jerusalem er verdens navle; et land, der er mere frugtbart end noget andet; et land, der er som et andet paradys. Dette er landet, som menneskehedens forløser oplyste ved sit komme, smykkede med sit liv, helliggjorde med sine lidelser, forløste med sin død og beseglede med sin begravelse. Denne kongelige by, der ligger midt i verden, bliver nu holdt som fange af hans fjender og er blevet gjort til tjener for hedenske ceremonier af dem, der ikke kender Gud. Den higer

efter og håber på frihed. Den bønfalder uophørligt om, at I vil komme til dens undsætning. Den venter på hjælp fra jer, især fordi, som vi har sagt, Gud har skænket jer overlegenhed i våbenstrid mere end nogen anden nation. Drag derfor ud på denne rejse for jeres synders forladelse skyld med vished om "hæder, der ikke falmer" i himlens kongerige"

Da pave Urban havde sagt disse og mange lignende ting i sin prædiken, var de tilstedeværende så bevægede, at de alle som én råbte: "Gud vil det! Gud vil det!" Da hans velarværdighed paven hørte dette, vendte han sine øjne mod himlen og takkede Gud. Derefter påbød han med sine hænder tavshed og sagde:

"Inderligt elskede brødre! Vi har i dag været vidner til det, som Herren siger i evangeliet: "Hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, vil jeg være iblandt jer". Hvis Gud ikke havde været til stede i jeres sind, ville I ikke alle have råbt det samme, for selv om I alle råbte, havde jeres råb kun én kilde. Jeg siger jer derfor, at Gud anbragte dette råb i jeres bryst, og at det var Gud, der frembragte det. Eftersom dette råb kom fra Gud, lad det være jeres kampråb. Når I går til væbnet angreb på fjenden, lad alle dem på Guds side råbe sammen: "Gud vil det! Gud vil det!"

Vi anbefaler ikke, at ældre eller svagelige personer eller de, der ikke er i stand til at bære våben, skal foretage denne rejse. Kvinder bør ikke drage afsted, medmindre de følges med deres mænd, brødre eller formyndere. Sådanne personer er mere en hindring end en hjælp, mere tyngende end brugbare.

Lad de rige hjælpe de fattige. Og lad dem der har råd, tage erfarne soldater med sig i krig. Præster eller gejstlige af hvilken som helst slags må ikke tage afsted uden deres biskoppers tilladelse, for rejsen vil ikke være dem til nogen gavn, hvis de tager afsted uden deres biskoppers samtykke. Heller ingen lægmænd må begynde deres pilgrimsrejse uden deres præsts velsignelse

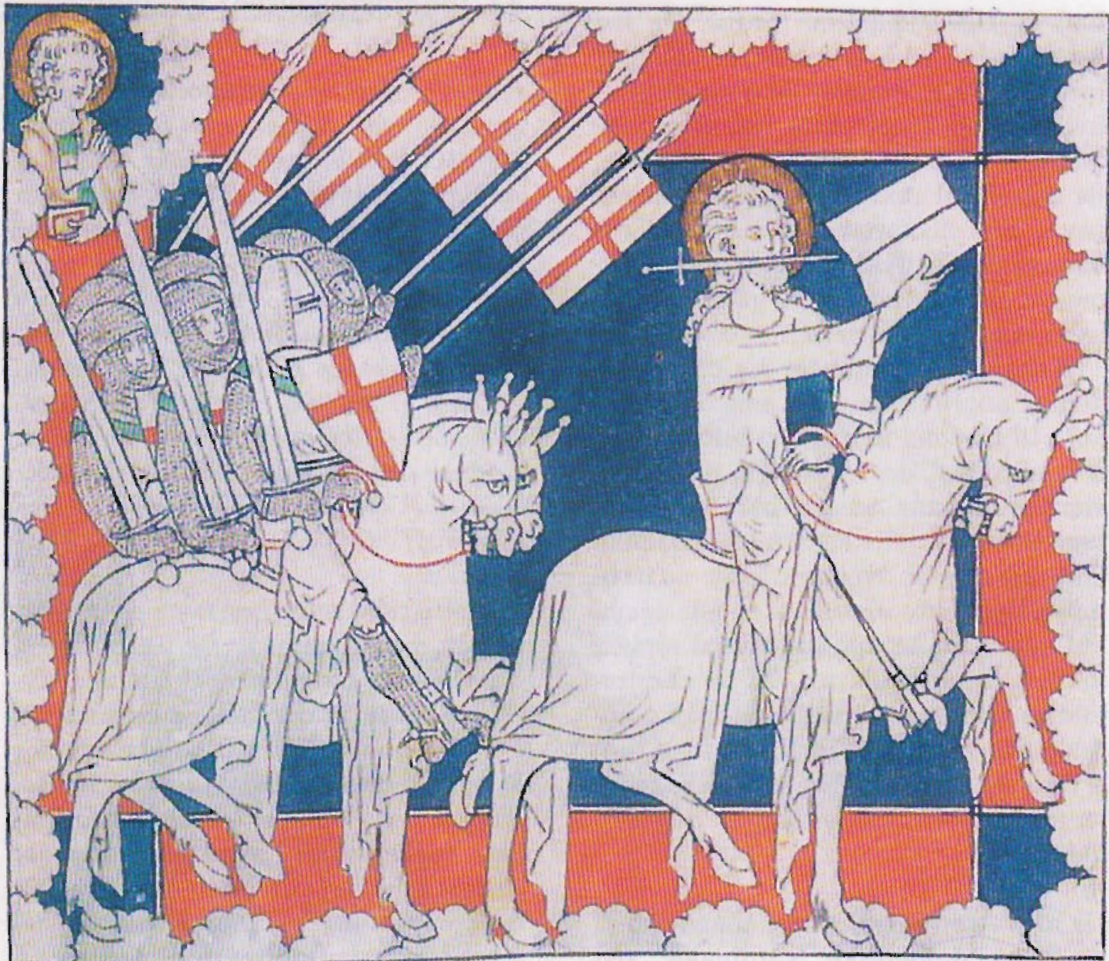
Enhver, som beslutter sig til at gøre denne pilgrimsrejse, og som aflægger løfte til Gud om at give sig selv som "et levende offer", der er helliget til Gud og værdig til hans accept, han skal som tegn bære Herrens kors enten i panden eller på brystet. Når han efter at have opfyldt sit løfte ønsker at vende hjem, lad ham da anbringe sit kors på ryggen mellem sine skuldre. Ved denne tofoldige handling vil sådanne mænd opfylde Herrens befaling, som han udtrykte i evangeliet: "Den, som ikke tager sit eget kors op og følger mig, er mig ikke værdig".

Da alt dette var overstået, aflagde én af de romersk-katolske kardinaler ved navn Gregor syndsbekendelse for hele menneskemægden, som nu knælede på jorden. Alle bad om syndsforladelse for deres misgerninger, mens de slog sig på brystet. Da syndsforladelsen var blevet givet, fulgte velsignelsen, da velsignelsen var fuldendt, fik menneskemægden lov til at gå hjem.

33. Jødeforfølgelser i Tyskland

Pavens opfordring til korstog i november 1095 blev modtaget med begejstring overalt i Vesteuropa, og under ledelse af en pjaltet lægprædikant Peter Eremiten drog en stor hob fattigfolk og bønder af sted på det såkaldte Folkekorstog uden at vente på ridderne og de professionelle soldater. Kampen mod de vantro begyndte allerede i Europa. I Sydtykland gik man i 1096 bl.a. til angreb på de jødiske samfund i Speyer, Worms og Mainz. Uddrag fra den jødiske historiefortæller Solomon Bar Simsons beretning fra midten af 1100-tallet.

På dette tidspunkt drog hovmodige folk, et folk med fremmed tale, en bitter og fremfusende nation, franskmænd og tyskere, afsted til den hellige by, som var blevet vanhelliget af barbariske folk, for at opsøge deres kirke og forvise ismaelitterne (: de islamiske arabere) og landets andre beboere samt erobre landet til dem selv. De pyntede sig med iøjnefaldende symboler og anbragte et blasfemisk tegn – en horisontal linie over en vertikal linie – på alle mænd og kvinders dragt, hvis hjerter inderligt længtes efter at gå på den lange vej til deres Messias' grav. Deres antal svulmede op, indtil antallet af mænd, kvinder og børn oversteg en græshoppeflok (...). Da de gik gennem byerne, hvor der boede jøder, meldte der sig en tanke, og de sagde til hinanden: "Tænk engang, vi går en lang vej for at opsøge den blasfemiske helligdom og for at hævne os på ismaelitterne, når der her midt iblandt os er jøder, hvis forfædre myrdede og korsfæstede ham uden grund. Lad os først hævne os på dem og udrydde dem

Kristus i spidsen for korsriddere. I munden har han sværdet, i hånden den hellige bog. Bibelillustration fra 1300-tallet.

fra de andre folk, således at navnet Israel ikke længere vil blive husket, eller lad dem slutte sig til vores tro og anerkende efterkommernes blandethed”.

Da de jødiske samfund blev klar over deres intentioner, tyede de til vores forfædres skik: anger, bøn og almisse. Det udvalgte folk (: jøderne) blev frygt-somme på dette tidspunkt, deres hjerter rørt, og deres styrke døde hen. De gemte sig i deres inderste rum for at

undslippe det svingede sværd. De underkastede sig stor lidelse og afholdte sig fra at spise og drikke i tre på hinanden følgende dage og nætter, og derefter fastede de i mange dage fra solopgang til solnedgang, indtil deres hud var blevet runken og tør som træ på deres knogler. Og de klagede højlydt og bittert til Gud.

Men deres Fader svarede dem ikke (...). På Iyarens ottende dag (: i maj), på

sabbatten (: jødernes helligdag), angreb fjenden Speyer-samfundet og myrdede elleve hellige sjæle, som dyrkede deres Skaber på den hellige sabbat og nægtede at besudle sig selv ved at tilslutte sig deres fjendes tro. (...) Resten blev reddet af den lokale biskop uden besudling (: uden at blive døbt) som beskrevet ovenfor (: i et tidligere afsnit).

På Iyarens treogtyvende dag angreb de Worms-samfundet. Samfundet blev derved delt i to grupper, nogen blev i deres hjem, mens andre søgte tilflugt hos den lokale biskop. De, der blev i deres hjem blev overfaldet af steppeulvene, der plyndrede mænd, kvinder og spædbørn, børn og gamle mennesker. De rev trapperne ned, ødelagde og udplyndrede husene, og de tog Torah-skriftrullen (: jødernes hellige skrifter) og trådte den ned i mudderet, flåede den i stykker og brændte den. Fjenden slugte Israels børn med åben svælg.

Syv dage senere ved Sivans nymåne (: i juni) – den samme dag som Israels børn ankom til Sinaibjerget for at modtage Torahen – blev de jøder, der fortsat var hos biskoppen, udsat for stor smerte. Fjenden behandlede dem med samme ondskab som den første gruppe og kastede dem for sværdet. Jøderne, der var inspireret af brødres mod, valgte at blive dræbt for at hellige Navnet for øjnene af alle. De blottede deres hals, for at deres hoved kunne blive afhugget til ære for Skaberen. Der var også dem, der tog deres eget liv og herved opfyldte verselinien: "Moderen skal knuses med sine børn" (: citat fra profeten Hoseas). Fædre overfaldt deres sønner og dræbte dem, og de dræbte hinanden: hver mand sin slægt, sin kone og sine børn; brudgomme dræbte deres trolovede og barm-

hjertige kvinder deres enebørn. De accepterede alle helhjertede det gudommelige bud, og da de gav deres sjæl til Skaberen, råbte de: "Lyt, åh Israel, Herren er vores Gud, Herren er Én". Fjenden afklædte dem, trak dem afsted og forlod dem derefter, de skånede kun et fåtal, som de døbte med magt i deres blasfemiske vande. Antallet af de dræbte på de to dage var omkring ottehundrede, og de blev alle begravet nøgne.

Da også Mainz blev truet, holdt De jødiske ledere i byen et møde for at diskutere de forskellige måder, hvorpå de jødiske samfund kunne reddes.

De sagde: "Lad os vælge ældre, således at vi kan vide, hvordan vi skal handle, for vi fortæres af denne store ondskab". De ældre besluttede at løskøbe samfundet ved rundhåndet at give deres penge væk og bestikke de forskellige fyrster og udsendinge og biskopper og guvernører. Så henvendte samfundets ledere, som var respekteret af den lokale biskop, sig til ham og hans embedsmænd og tjenere for at forhandle. De spurgte: "Hvad skal vi gøre ved nyheden, vi har modtaget, vedrørende drabet på vores brødre i Speyer og Worms?". De (: ikke-jøderne) svarede: "Følg vores råd og kom med alle jeres penge til vores skatkammer. I, jeres koner og jeres børn samt alle jeres ejendele skal samles på biskoppens gårdsplads, indtil horden er passeret forbi. Således vil I blive reddet fra de omflakkende".

I virkeligheden gav de os dette råd for at samle og holde os som fisk, der er fanget i et ondt net, for derefter at overgive os til fjenden, samtidig med at de

tog vores penge. Det er, hvad der skete til sidst, og "udfaldet er bevis på intentionerne" (: citat fra Talmud, der er en samling af jødiske læresætninger). Biskoppen forsamlede sine ministre og hofmænd – mægtige ministre, landets ædleste – med det formål at hjælpe os: for først havde det været hans ønske at redde os af al sin magt, eftersom vi havde givet ham og hans ministre og tjenere en stor bestikkelse til gengæld for deres løfte om at hjælpe os. Men til syvende og sidst kunne bestikkelse og bøn ikke beskytte os på vredens og ulykkens dag.

Over tusinde jøder blev derefter dræbt i Mainz.

34. Folkekorstogets endeligt, 1096

Anna Komnena (1083-1144) var datter af den byzantinske kejser Alexios Komnenos (1081-1118). Hun deltog med iver og ærgerrighed i sin tids politiske liv, men kort efter sin mands død trak hun sig tilbage til et kloster, hvor hun tilbragte sine sidste år med at forfatte Alexiaden et mindeskrift over hendes fader. Under skildringen af faderens regeringsår kommer hun også ind på hans forhold til de vesterlandske korsfarere. Da han året før havde bedt paven om hjælp mod det effektive tyrkiske rytteri, havde han forestillet sig en effektiv ridderhær ikke Peters uorganiserede horder.

Kejseren (: Alexios 1.) havde endnu ikke haft tid til at hvile sig lidt, da det rygte kom ham for øre, at utallige frankiske (: franske) hærskarer rykkede frem.

Han så med frygt deres komme i møde, thi han kendte deres ustandselige fyrighed, deres ustadighed og bøjelighed og hvad der ellers er særegent for eller uadskilleligt forbundet med den galliske folkeånd, navnlig hvorledes de, i deres stadige higen efter penge, med lethed og under det første, det bedste påskud bryder deres givne ord og løfte. Dette var et almindeligt ord om dem, og således dømte også med fuld føje kejser Alexios. Derfor lagde han heller ikke hænderne i skødet, men rustede sig på alle måder, så han var rede til kamp, når omstændighederne krævede det. Desuden var virkeligheden større og frygteligere end rygtet sagde; thi hele vesterland, de barbariske folk, som boede hinsides det adriatiske hav indtil Herkules' støtter (: Gibraltarstrædet), brød alle som en op fra deres boliger og vandrede Europa igennem med hele deres husstand ad Asien til. Årsagen til dette store røre turde vel have været følgende:

En galler ved navn Petros, også kaldet Kukupetros (:græske navne for Peter Eremitten), var draget hen for at bede ved den hellige grav, men var blevet såre ilde behandlet af tyrkerne og saracenerne (: vesteuropæernes fællesbetegnelse for arabere og muslimer), som dengang hærgede hele Asien, og det havde kun været med nød og næppe, han var kommet tilbage til sit hjem. Han kunne nu ikke finde sig i at have forfejlet målet, men besluttede atter at tage samme vej, og da det ikke syntes ham rådeligt anden gang at gøre rejsen til det hellige land alene, thi det kunne jo gå ham endnu værre, hittede han på et snildt råd: han gik ud og prædikede i alle latinske lande. "En guddommelig røst," sagde han, "byder mig at kundgøre

for alle herrerne i Frankland, at de skal bryde op fra hjemmet, drage hen for at bede ved den hellige grav og af yderste evne se at udfri Jerusalem af agarenernes (: tyrkernes) hånd." Således bar han sig ad, og han havde god fremgang; thi ved at lægge alle ligesom et guddomsord på sinde fik han hele Galliens beboere til at samle sig fra alle sider med våben og heste og hvad der ellers hører til krigen. Så stor var disse galliske krigsmænds lyst og iver, og alle landeveje vrimlede af dem; men med dem fulgte der også en uvæbnet mængde, talrigere end havets sand og himlens stjerner, med røde kors på skuldrene; det var kvinder og børn, som havde forladt deres hjem. Man kunne se dem ligesom floder strømme sammen fra alle kanter og alle til hobe komme til os, især gennem dakernes land (: det nuværende Rumænien).

(...) Kejseren, som vidste, hvad Petros tidligere havde lidt af tyrkerne, rådede ham til at oppebie de øvrige høvdingers komme; men det ville Petros i tillid til sine ledsageres mængde ikke høre noget om. Han satte altså over til Asien og slog lejr ved en lille stad ved navn Helenopolis (: i Lilleasien i det nuværende Tyrkiet). Der fulgte også normanner med ham, henved ti tusinde i tallet; disse skilte sig fra den øvrige hær, gav sig til at hærge omegnen af Nikæa og for frem mod alle med yderste grumhed; spæde børn huggede de i stykker eller stak dem på deres spyd og stegte dem på ilden, og de voksne pinte de på allehånde måder. Da tyrkerne i staden fik nys om, hvad der foregik, åbnede de portene og gjorde udfald imod dem. Det kom til en hidsig træfning; men normannerne kæmpede så tappert, at tyrkerne

igen blev drevne ind i fæstningen, og normannerne gik med alt byttet tilbage til Helenopolis. Her rejste der sig et ordskifte mellem dem og de latinere, som ikke var rykkede ud med dem; thi, som det plejer at gå under slige omstændigheder, optændte misundelsen de tilbageblevnes sind, og det kom derved endog til håndgribeligheder mellem begge parter. Følgen var, at de normanniske vovehalse atter skilte sig fra de andre og kom til Xerigordos, som de med lethed indtog.

Da sultanen får at vide, hvad der er foregået, sender han Elkhanes (: en tyrkisk høvding) med en passende styrke ud imod dem. Elkhanes kom til Xerigordos og tog staden, hvorpå han lod en del af normannerne nedsable og førte de andre bort som fanger. Derhos tog han nu også sine forholdsregler mod dem, som var blevet tilbage hos Kukupetros; han lagde nemlig baghold på passende steder, for at latinerne på vejen til Nikæa uforvarende kunne støde på dem og blive nedhuggede, og da han kendte gallernes griskhed, sendte han desuden bud efter to dygtige og snilde mænd og befalede dem at gå hen til Kukupetros' hær og fortælle alle vegne, at normannerne havde taget Nikæa og nu var ved at dele alt godset der. Så snart dette rygte kom til Peters folk, vakte det et forfærdeligt røre iblandt dem; thi da de hørte tale om deling og gods, tog de øjeblikkelig i broget blanding vejen til Nikæa, næsten uden at tænke på krigserfarenhedens bud og den mandstugt, som bør iagttages af dem, som går i slag; latinerne er jo nemlig, som ovenfor sagt, i almindelighed yderst vindesyg, men har de først engang besluttet at hærge et land, tager de slet ikke mod fornuft og

Peter Eremitten i spidsen for folkekors-toget. Med fingeren peger han mod Jerusalem. Samtidig illustration.

er helt utæmmelige. Idet de nu drog frem uden at være ordnet i rækker eller skarer, faldt de i hænderne på de tyrker, som lå i baghold ved Drakonfloden, og blev uden barmhjertighed nedhuggede. Så stor en mængde af gallere og normanner faldt for ismaeliternes sværd, at da levningerne af de ihjelslagne mænd blev samlede alle vegne fra, dannede de – jeg vil ikke sige en meget stor høj eller bakke eller banke, men som et helt bjerg af meget betydelig højde og omfang. Bendingen var så stor, at da senere barbarer af samme fok som de dræbte byggede en stadmur, blandede de deres dødes ben i som kalk og gjorde på en måde staden til et gravmæle over dem. Denne stad står endnu den dag i dag omgivet af sin mur, hvori sten og ben er blandede med hinanden. Fra det almindelige blodbad vendte alene Petros med nogle få andre tilbage til Helenopolis.

35. Jerusalems erobring

Kort tid efter Folkekorsstoget kom Ridderkorstoget (Det første korstog) til Konstantinopel, det var, som navnet siger, en ridderhær under anførsel af den franske hertug Godtfred af Bouillon og den normanniske ridder Tancred af Hauteville. Efter mange kampe og udmarvende strabadser stod hæren i juli 1099 foran Jerusalems porte. Uddrag fra en samtidig beretning: Frankernes bedrifter, oprindeligt skrevet som en dagbog af en korsfarer, der selv deltog i kampene.

Onsdag og torsdag (: den 13-14. juli) angreb vi byen fra alle sider, dag og nat. Men før vi angreb byen, beordrede biskopperne og præsterne ved bøn og formaning alle til at gå i optog rundt om byen til ære for Gud og de sørgede for bønner, almisser og faste.

Ved daggry fredag angreb vi byen fra alle sider uden at komme nogen vegne. Vi var alle sammen rystet og forstumlet. Da den tid var inde, da Vorherre Jesus Kristus nedlod sig til at lide på korset for os (: Jesu korsfæstelse fandt angiveligt sted sidst på formiddagen), gik vores riddere i tårnet, det vil sige hertug Godtfred og hans broder grev Eustace, heftigt til angreb. Så klatrede én af vores riddere ved navn Lethold over bymuren. Lige så snart han dukkede op, flygtede alle byens forsvarer. Vores mænd fulgte efter og dræbte og hals-huggede dem hele vejen til Solomons tempel (: i dag el-Aksa moskeen). Der var et sådant slagteri, at vores mænd vadede i blod op til deres ankler.

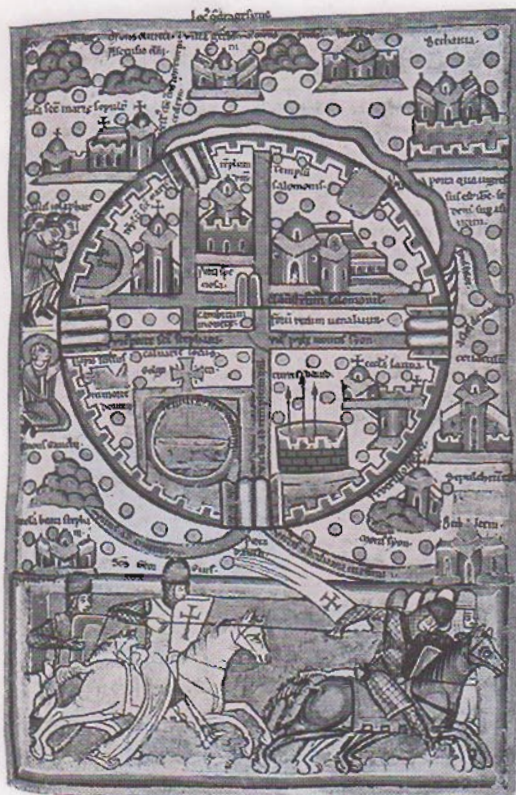
Emiren (: guvernøren over Jerusalem), som var i Davidstårnet, overgav

sig til greven (: Raymond af St. Gilles) og åbnede den port for ham, hvor pilgrimme plejede at betale afgift. Da vores pilgrimme kom ind i byen, forfulgte og dræbte de saracenerne hele vejen til Solomons tempel, hvor tyrkerne havde samlet sig. Fjenden kæmpede voldsomt hele dagen igennem, og deres blod flød gennem templet. Til sidst var hedningene besejret. Vores mænd tog et antal mænd og kvinder til fange i templet. De tilfangetagende blev enten dræbt eller fik lov at leve, som det passede vores mænd. På taget af Solomons tempel var en stor skare hedninge af begge køn forsamlet. Disse folk havde Tancred og

Gaston af Bearn givet deres bannere (: taget under beskyttelse). Snart efter løb alle vores mænd rundt i byen og bemægtigede sig guld og sølv, heste og muldyr samt huse fyldt med alle slags ting.

Lykkelige og grædende af glæde gik vores folk til vor Frelser Jesu grav, for at tilbede ham og betale deres gæld (: dvs. opfylde den ed, de som korsfarere har sværget om at bede ved Jesu grav). Ved daggry (: den 16. juli) gik vores mænd forsigtigt op på taget af templet og angreb de saracenske mænd og kvinder og halshuggede dem med skarpslebne sværd. Nogen af saracenerne sprang

Skematisk fremstilling af Jerusalem på korstogstiden. Nederst flygter "de vantrø" fra Tempelridderne.

dog ned fra tempeltaget. Da Tancred så dette, blev han meget vred.

Så holdte vores mænd en rådslagning og besluttede, at alle skulle bede og give almisser, således at Gud kunne vælge den person, som han ønskede skulle regere over de andre og styre byen. De beordrede, at alle de døde sarenere skulle kastes ud af byen på grund af den voldsomme stank fra ligene, der fyldte byen. De levende sarenere slæbte de døde uden for byen og stablede dem i stakke så store som huse. Ingen så eller hørte nogensinde om en sådan nedslagtning af hedninge, for lig-

bålene af dem blev formet som pyramider, og ingen kender til antallet bortset fra Gud.

36. Jerusalems fald

Uddrag af "Den fuldendte historie" af den arabiske historieskriver Ibn-el-Athir (1160-1334), der beskriver Jerusalems fald i 1099.

Jerusalem blev indtaget fredag morgen den 23 Schaban (:15. juli), Der anrettedes et stort blodbad og frankerne fortsatte myrdierne en hel uge igennem. (...) I moskeen el-Aksa nedsablede frankerne over 70.000 mennesker; hvorblandt en stor mængde af islams ledende og lærde mænd, samt gudfrygtige og fromme asketer, som havde forladt deres fædreland for at tilbringe deres liv på dette hellige sted; de plyndrede fra es-Sachra (: et kapel i el-Aksa moskeen) nogle og fyrretyve sølvlamper, af hvilke hver vejede 3600 drakmer, endvidere en sølvkandelaber med en vægt af 40 syriske pund, samt 150 mindre sølvlamper. Det samlede bytte, der blev gjort, var umådeligt.

Til Bagdad ankom flygtninge fra Syrien for at bede om hjælp i måneden Ramadån (: august 1099), førte af kadien (: islamisk dommer) Abu Saad el-Hervi. De blev førte ind i statsrådet og fremkom der med en beretning, der fyldte alles øjne med tårer og alles hjerter med sorg og harme. Om fredagen stod de frem i moskeen for at kalde de rettroende til hjælp, og deres tårer lokkede alle de andres frem ved den frygtelige skildring af, hvad Muham-

meds folk havde måttet lide, hvorledes den hellige by var blevet stormet og alle mændene dræbte, medens kvinder og børn slæbtes i fangenskab og al deres ejendom gjordes til krigsbytte. Så overvældende var indtrykket af ulykken, at man helt glemte at overholde fasten. Kaliffen (: profetens stedfortræder, formel overhoved for det islamiske rige) afsendte som gesandter til sultanen (: tyrkiske hersker): kadien Abu Muhammed ed-Damghani, Abu Bekr esch-Schaschi; Abul-Kasim ez-Zindjāni, Abul-Wefā ibn Okail, Abu Saad el-Hevāni og Abul-Hasajn ibn Samāk. De drog af sted, men da de var kommet til Helvan (: Nordøst for Bagdad, hvor den tyrkiske sultan havde en stor del af hæren stående), modtog de efterretningen om, at Medjd-el-Mulk el-Belassani (: minister der gik ind for at tyrkerne aktivt skulle bekæmpe korsfarerne) var blevet dræbt, og de vendte så tilbage uden at have udrettet noget eller opnaaet, hvad de ønskede. De tyrkiske herskere lå i indbyrdes stridigheder, og derved fik frankerne magten i landet. Abul-Muzaffer el-Abiverdi har behandlet denne begivenhed i en kaside, af hvilken vi her skal anføre følgende:

“Vi blander blod i vore tårer, der flyder;
 andet værn er os ikke levnet mod den
 overmægtige fjende.

Men tåren er et dårligt våben for manden,
 når krigsflammen luer med de
 blinkende sværd.

I islams sønner, endnu venter der mange
 ulykker, som skal ramme dem, der
 nedtrædes under hestehovene.

Tror I på muligheden af et sorgløst liv i
 skyggen af tryghed og lykke, et liv
 som skovens prangende blomster?

Og hvorledes kan øjet sove, når det er
 fuldt af tårer over de misgreb, som
 må rive søvnen fra enhver.

Eders brødre i Syrien har nu ikke andet
 hvilested end kamelens ryg eller
 ådselgribbens mave (: de har kun
 valget mellem at flygte eller blive
 dræbt).

Grækerne (: der menes frankerne) bringer
 skændsel over dem, medens I
 slæber magelighedens kjortelbræm,
 som var der fred og ingen fare.

Hvor meget blod er ikke udgydt, og hvor
 mange kvinder har i deres undseelse
 ikke haft andet end hænderne at
 skjule deres skønhed med!

De blanke klinger har fået røde spidser,
 og lanseodderne er blevne farvede i
 blod.

Og medens lanserne og sværdene slår
 ned på deres bytte, får selv børnene
 hvide hår.

Sådan er krigen, at den, som for at frelse
 sig holder sig borte fra dens tummel,
 bagefter skærer tænder af anger.

Hvase er sværdene, der svinges af
 flerguderiets dyrkere (: der hentydes
 til det kristne dogme om treenighe-
 den); halse og hjærneskaller bruger
 de som skede.

Man skulle tro, at den i Medina be-
 gravne (: Muhammed) udstødte et
 råb herover: “O Haschims folk!

Jeg ser, at mit folk ikke retter lanserne
 mod fjenden, skønt troen vakler i sine
 grundvolde.

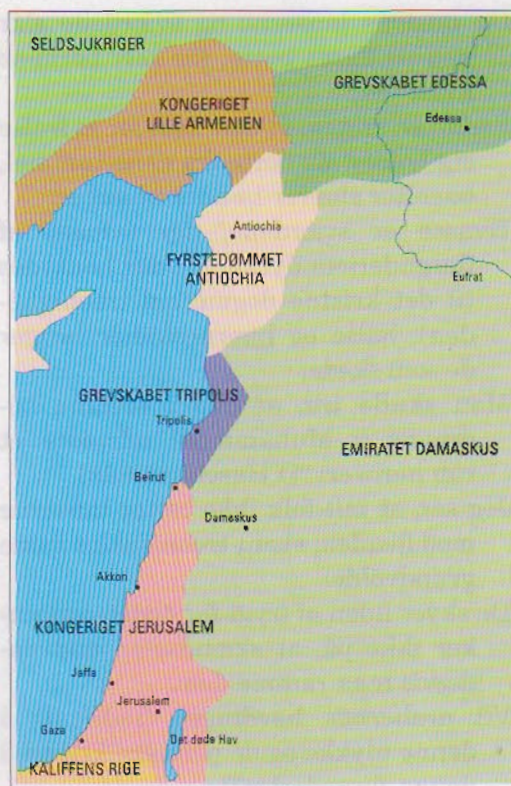
De skyer ilden af frygt for døden og tæn-
 ker ikke på, at skændselen nødven-
 digvis maa ramme dem.

Vil arabernes høvdinger finde sig i
 denne ulykke og de persiske krigere i
 denne fornedrelse?”

37. Børnekorstoget

Den ægyptiske sultan Saladin generobrede Jerusalem i 1187, og i de følgende år udgik der flere korstog fra Vesteuropa, der havde som det fornemste mål at generobre den hellige by. Men der var ikke meget fremgang for disse ridderhære og i 1212 opstod i Tyskland og Frankrig en ny folkelig korstogsbevægelse, der beskrives i en samtidig årbog: *Annales Marbacenses*.

På samme tid blev et enfoldigt krigstog foretaget af børn og tåbelige mennesker, som uden egne overvejelser tog korsets tegn på sig, mere af opsætsighed end

Korstogsrigerne

for deres frelses skyld. Børn af begge køn, drenge og piger drog med tomme pengeposer gennem både hele Tyskland og dele af Gallien og Burgund (: i Frankrig). Det var ikke blot mindre børn, men også voksne, gifte og jomfruer med. Og af forældre og venner lod de sig på ingen måde afholde fra med stor iver at gøre dette krigstogt, og det i en sådan grad, at de i landsbyerne og på marken efterlod deres arbejdsredskaber og hvad de netop havde i hænderne for at tilslutte sig de forbi-dragende. Og da vi ofte skænker vor tro til det usædvanlige, så mente mange, at dette skete ikke af letsindighed, men af guddommelig indskydelse og af en særlig fromhed, hvorfor de af egne midler gav dem fødevarer, og hvad de ellers havde fornødent. Men over for de gejstlige og andre af mere fornuftigt sindelag, som talte imod og erklærede dette togt for forfængeligt og unyttigt, ydede lægfolk kraftig modstand. De hævdede, at de gejstlige var vantro og modsatte sig dette foretagende mere af misundelse og griskhed end for sandhedens og retfærdighedens skyld.

Da ingen gerning, som påbegyndes på ufornuftig og uovervejlet vis, ender godt, så spredtes denne tåbelige hob, vel ankommet til Italien, sig i større og mindre byer, og mange af dem blev af landets beboere holdt tilbage som karle og tjenestepiger. Andre skal være kommet til havet, hvor de blev bedraget af skipperne og søfolk og sejlet til afsides egne af verden. De øvrige nåede til Rom; men da de så, at de ikke kunne gennemføre noget uden øvrighedens hjælp, indså de til sidst, at deres anstrengelser var tåbelige og forgæves; dog blev de ikke friet

fra deres korsløfte med undtagelse af de drenge, som endnu ikke havde nået indsigtens år og hine, som alderen havde nedbøjet. Således skuffede og forvirrede tiltrådte de tilbagevejen, og de, der tidligere i skarer og kivagtige flokke – og altid under afsyngelse af Celeuma (: en sømandssang) – havde draget land og rige rundt, vendte nu tilbage enkeltvis og stille, barfodede og sultne og blev alle til spot, fordi de fleste jomfruer var blevet berøvede og havde mistet deres uskylds blomst.

38. Antiochias fald

I 1229 kom Jerusalem igen under kristen herredømme, ikke gennem erobring men ved dygtig forhandling. Det var en kort frist og i 1244 blev byen endelig erobret af ægypterne. Fra 1260 til 1277 herskede den stærke sultan Baybars 1. over Syrien og Ægypten. Hans mål var at erobre det der var tilbage af korsfarerrigerne. Det lykkedes stort set. I 1268 erobrer han således Antiochia, der havde været i de kristnes besiddelse i 171 år. Det blev begyndelsen til enden på korsfarerrigerne, og i 1291 faldt de sidste fæstninger. Efter indtagelsen af Antiochia skrev Baybars til korsfarernes leder, Bohemond 6. indtil da hertug af Antiochia og greve af Tripolis.

Vi overbringer dig nyheden om, hvad vi lige har gjort for at informere dig om den fuldkomne katastrofe, der har ramt dig. I onsdags den 24. sha'bán (: 1. maj) forlod vi dig ved Tripolis, og den første dag i den hellige ramadanmåned (: 15. maj) belejrede vi Antiochia. Mens vi var ved at indtage vores stillinger uden for

byen, red dine tropper ud for at måle sig mod os kamp. De blev slået; de hjalp hinanden, men de kunne ikke sejre, og deres kommandant blev vores fange. Han bad om at få lov til at forhandle med dine mænd og tog ind til byen for igen at vende tilbage med en flok af dine munke og vigtigste følgesvende, der forhandlede med os. Men vi så, at de var påvirket af dine råd, stærkt optaget af morderiske planer, de var uenige i en god sags tjeneste, men forenet i en slet sags tjeneste. Da vi så, at deres skæbne var uafhjælpeligt beseglet, og at deres død bestemt af Gud, sendte vi dem bort med ordene: "Vi skal belejre jer med det samme, og dette er den første og sidste advarsel, vi giver jer". De vendte derefter tilbage og opførte sig som dig overbevist om, at du ville komme dem til undsætning med dit kavaleri og infanteri (...). Vi indtog byen med storm i den fjerde time af lørdag, den fjerde dag af den hellige ramadanmåned (18. maj) og bragte fortvivlelse til alle de, som du havde valgt til at ligge i garnison og forsvare den. De havde alle en vis rigdom, og nu ejer vi alle én af dem og dennes rigdomme. Du ville have set dine riddere ligge under hestenes hove, dine huse angrebet og plyndret af røvere, din rigdom vejet i quintal (: hundredvis af kilo), dine kvinder solgt fire af gangen og købt for en dinar af dine egne penge! Du ville have set korsene i dine kirker smadret, siderne i de falske testamenter spredt ud og patriarkernes grave væltet. Du ville have set din muslimske fjende overtrampe de steder, hvor du holder messe, og skære halsen over på munkene, præsterne og andre gejstlige personer på altrene og bringe pludselig død til patriarkerne og slaveri til de kongelige prinser. Du ville have set ild løbe gennem

Tyve år efter Antiochias fald indtog den ægyptiske sultan Tripolis. Tre år senere faldt de sidste kristne holdepunkter i Det hellige Land. Indtagelsen af Tripolis i 1288. Illustration fra 1300-tallet.

dine paladser, dine døde brændte i denne verden, før de drog ned til ilden i den næste, dine paladser liggende uigenkendelige hen, St. Pauls kirken og Qusyan (: centre for det religiøse og det verdslige liv i Antiochia) er revet ned og ødelagt. Så ville du have sagt: "Gid jeg var død og ikke havde modtaget et brev med sådanne nyheder!" Din sjæl ville have forladt din krop på grund af bedrøvelighed, du ville have slukket dens ild med tårerne fra dine øjne.

Hvis du havde set dine beboelser ribbet for din rigdom, dine stridsvogne beslaglagt ved Suwaidiyya (: havnen) sammen med dine skibe, dine galejer til din afsky blive din fjendes ejendom, så ville du blive overbevist om, at Guden, som gav dig Antiochia, har givet den væk igen, Herren, som skænkede dig fæstningen, har taget den igen og rykket den op med rode fra jordens overflade. Du ved nu, at vi af Guds nåde har taget Islams fæstning tilbage, som du havde bemægtiget dig, Derkush og Shaqif Kafar Dubbin samt alle dine ejendomme i Antiochia provinsen; at vi har bragt dine tropper ned fra citadellerne og har grebet dem ved håret og har spredt dem vidt og bredt; at der ikke er nogen, som kan kaldes oprø-

rer på denne side af floden, og hvis der var, ville han ikke kalde sig selv ved det navn længere og græde af anger. Hans tårer var først klare, men nu er blodet kommet frem i dem og har farvet dem røde.

Dette brev, vi sender, bringer godt nyt til dig, at Gud gav dig sikkerhed og et lang liv ved at forhindre dig i at være i Antiochia på dette tidspunkt og lod dig leve et andet sted, for ellers ville du have været død, været taget til fange, været såret eller været slået ud. Det at være i live er noget, som de døde ikke kan gratulere sig selv med. Hvem ved, om Gud reddede dit liv, således at du kan gøre din ulydighed og uærbødighed godt igen for Ham! Eftersom ingen overlevende er kommet til dig for at fortælle dig, hvad der skete, har vi informeret dig om det, og eftersom ingen er i stand til at give dig den gode efterretning, at du har reddet livet på trods af alt andet, bringer vi dig efterretningerne i en personlig besked til dig for at give dig præcise oplysninger om, hvad der egentlig skete. Efter at have læst dette brev vil du ikke have grund til at sige, at vores nyhed er usand, ligesom du efter at have læst denne beretning ikke behøver at spørge nogen om detaljerne.